

Versio: 4
Päivämäärä: 28.6.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 20.6.2024 12:42

31.1.2024

Yksikkö:	142021	Hoito- ja tutkimusohje	Julkinen
----------	---------------	------------------------	----------

Otsikko:	TARTUNTATAULAIN MUKAISET HENKILÖKUNNAN, OPISKELIJOIDEN JA HARJOITTELIJOIDEN TERVEYSTARKASTUKSET
Laatija(t):	Vänttinen Markku
Vastuuhlö:	Vänttinen Markku
Hyväksyjä:	Hämäläinen Sari
Kuvaus:	Tartuntatautilain edellyttämät terveystarkastukset

Tartuntatautilain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Tartuntatautilain 55§ ja 56§ nojalla vaadittavilla henkilökunnan terveystarkastuksilla pyritään löytämään tartuttavat tuberkuloosin ja salmonellan kantajat ja siten estämään näiden tautien leviämistä sellaisissa työtehtävissä, joissa leviämisen edellytykset ovat suuret tai seuraukset vakavat.

1) Salmonella

Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tällä ole salmonellatartuntaa, jos työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joihin liittyy salmonellatartunnan tavallista suurempi leviämiskaava.

Tällaiseksi riskityöksi luokitellaan tehtävä, jossa työntekijä käsittelee pakkaamattomia, kuumentamattomia tarjoiltavia elintarvikkeita.

[Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen \(THL\) toimenpideohje salmonellatartuntojen ehkäisemiseksi](#)

2) Tuberkuloosi

Terveystarkastus

Tartuntatautilain mukaan työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta hengityselinten tuberkuloosia, jos on perusteltu syy epäillä työntekijän sairastavan hengityselinten tuberkuloosia ja työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joissa hengityselinten tuberkuloosin leviämisen seuraukset ovat tavanomaista vakavammat.

Versio: 4
Päivämäärä: 28.6.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 20.6.2024 12:42

Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta.

Perusteltu syy on pitkäaikainen tai toistuva oleskelu maassa, jossa tuberkuloosi on yleinen tai muu erityinen altistuminen tuberkuloosille.

Ennen kuin työntekijä on esittänyt hengityselinten tuberkuloosia koskevan selvityksen, hän ei saa toimia sosiaalihuollon tai terveydenhuollon toimintayksiköissä eikä alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä.

Terveystarkastukset kohdistetaan työntekijöihin, jotka

- ovat syntyneet/oleskelleet > 12 kk maassa, jossa on korkea* (> 100/100 000/v) tuberkuloosin ilmaantuvuus
- ovat työskennelleet terveydenhuollon tehtävissä > 3kk maassa, jossa on korkea* (> 100/100 000/v) tuberkuloosin ilmaantuvuus
- hoitaneet tuberkuloosipotilaita missä tahansa maassa
- olleet lähikontaktissa tartuttavaan keuhkotuberkuloosipotilaaseen

(*[Maakohtainen suositus tartuntatautien seulontaan](#))

Terveystarkastuksen järjestää

1. *Työterveyshuolto* ennen työtehtävään ryhtymistä.
2. *YTHS*: yliopistoon tai ammattikorkeakouluun ilmoittautuneet opiskelijat
3. *Hyvinvointialueen peruspalvelut*: toisen asteen opiskelijat, vaihto-opiskelijat EU-ETA-maista, Iso-Britanniasta, Sveitsistä, Australiasta, Kanadan Quebecistä
4. *Yksityissektori*: yllä mainittujen maiden ulkopuolelta tulevat vaihto-opiskelijat (ei oikeutta julkisen terveydenhuollon palveluihin kiireellistä hoitoa lukuun ottamatta), tarvitaan yksityinen sairauskuluvakuutus

Terveystarkastus toteutetaan THL:n ohjeen mukaisesti. ([Työntekijälle tehtävät terveydentilan selvitykset tuberkuloositartuntojen torjumiseksi](#)).

Henkilökunnan tuberkuloosialtistus

Tuberkuloosi voi tarttua ilmateitse **värjäyspositiivista** hengitysteiden tuberkuloosia sairastavasta potilaasta tai kurkunpääntuberkuloosista. Lisäksi tartuttavina pidetään niitä keuhkotuberkuloosia sairastavia, joiden keuhkojen röntgenkuvassa todetaan ontelo, riippumatta

Versio: 4
Päivämäärä: 28.6.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 20.6.2024 12:42

yskösvärjäyksen tuloksesta. Nämä potilaat hoidetaan ilmaeristyksessä. Keuhkojen ulkopuolista tuberkuloosia sairastava henkilö voi tartuttaa vain, kun tautipesäkkeen erite on värjäyspositiivinen ja eritteestä on muodostunut ilmaan aerosolia.

Hoitohenkilökunnan merkittävä altistuminen

Kun työntekijä on altistunut työssään tuberkuloosille, selvitetään altistuminen työterveyshuollossa. Altistuneet kartoitetaan siltä ajalta, jonka tartunnan lähde on ollut oireinen. Mikäli tämä jää epäselväksi kartoitetaan altistuneet 3 kk ajalta korkean tartunnanriskin omaavien ja 1 kk ajalta pienen tartunnanriskin omaavien osalta.

- Tartunnan riski on korkea, mikäli kyseessä on värjäyspositiivinen keuhkotuberkuloosi tai värjäysnegatiivinen keuhkotuberkuloosi silloin, kun keuhkojen natiiviröntgenkuvauksessa todetaan ontelo.
- Tartunnan riski on pieni värjäysnegatiivisissa keuhkotuberkuloositapauksissa, joissa natiiviröntgenkuvassa ei todeta onteloita.

Merkittäväksi altistukseksi voidaan katsoa:

- Osallistuminen useamman työvuoron aikana **ilman asianmukaista hengityksensuojainta** tartuntavaarallista tuberkuloosia sairastavan potilaan hoitoon (samassa tilassa työskentely ja oleskelu yhteensä yli 40 h ajan*)
- Osallistuminen **ilman asianmukaista hengityksensuojainta** sellaisiin toimenpiteisiin, joissa tartunnan riski on suurempi (ilmaan muodostuu hienojakoista aerosolia) kuten esimerkiksi hengitysteiden liman imeminen, intubaatio, elvytys, bronkoskopia, yskösten indusointi, spirometria, hammashoito ja ruumiinavaus.

*tartunnan riski on suurempi silloin, kun huone on pieni, siinä on huono ilmanvaihto ja tartunnan lähde on yskinyt voimakkaasti

Jos työntekijä on käyttänyt asianmukaisia suojarusteita (FFP2- tai FFP3-luokan hengityksensuojaimet) ei aihetta jatkotoimille ole.

Toimenpiteet altistumisen jälkeen

Päivystyksellisiin tutkimuksiin ei ole tarvetta. Työterveyshuollossa järjestetään oireisille altistuneille työntekijöille viiveettä keuhkojen röntgenkuvaus, yskösnäytetutkimukset, laboratoriotutkimukset sekä lääkärin tarkastus.

Versio: 4
Päivämäärä: 28.6.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 20.6.2024 12:42

Sellaiset työntekijät, joilla on erityinen sairastumisriskiä lisäävä sairaus tai lääkitys, lähetetään työterveyshuollosta tutkittavaksi suoraan erikoissairaanhoidon.

Oireettomille altistuneille työntekijöille työterveyshuolto tai kotikunnan terveyskeskus järjestää jatkotutkimuksina keuhkojen röntgenkuvauksen ja muun tarvittavat tutkimukset sekä seurannan.

[THL:n suositus tuberkuloosin tartunnanjäilyksestä](#)

[Tuberkuloosiin liittyvät terveystarkastukset, työterveyslaitos](#)

Terveystarkastuksen sisältö:

- Terveydenhuollon työntekijä selvittää **kyselyn avulla** tutkittavan tuberkuloosiin liittyvät **riskitiedot** ja kartoittaa muut sairaudet ja lääkitykset. Katso terveydenhuollon kysely 2 ja tulkintaohje ylempää sivulta kohdasta Työnantajan ja terveydenhuollon tuberkuloosikyselyt.
- Riskiryhmiin kuuluville tehdään **keuhkojen röntgenkuvaus**.
- **Oireisille** henkilöille järjestetään lisäksi **lääkärin tarkastus** ja ohjelmoidaan **ysköstutkimukset** (Tb-värjäys ja -viljely x3 ja Tb-NhO).
- Lausunto laaditaan tutkimusten jälkeen.
- Kaikille tarkastettaville annetaan [tietoa tuberkuloosista](#). Lisäksi ohjeistetaan, miten toimia ja hakeutua terveydenhuollon tutkimuksiin, jos ilmenee tuberkuloosin oireita.
- Jos tarkastuksessa todetaan poikkeavia tuberkuloosiin viittaavia löydöksiä, tutkittavasta tehdään lähete erikoissairaanhoidon (keuhko- tai infektio klinikka, tarvittaessa soitto) jatkotutkimuksiin ja hoitoon. Tuberkuloosiin sairastuneen lääkehoito kestää yleensä puoli vuotta, ja henkilö voi yleensä aloittaa työt 1–4 viikon kuluessa lääkehoidon aloituksesta.

Tuberkuloosi ammattitautina

Tuberkuloosi katsotaan ammattitaudiksi, kun sen todennäköisesti voidaan katsoa johtuvan työssä saadusta tartunnasta (Ammattitautilaki 1343/88). Käytännössä tuberkuloosi hyväksytään potilastyötä tekevillä aina, kun muuta tartunnanlähdeä ei ole tiedossa.